

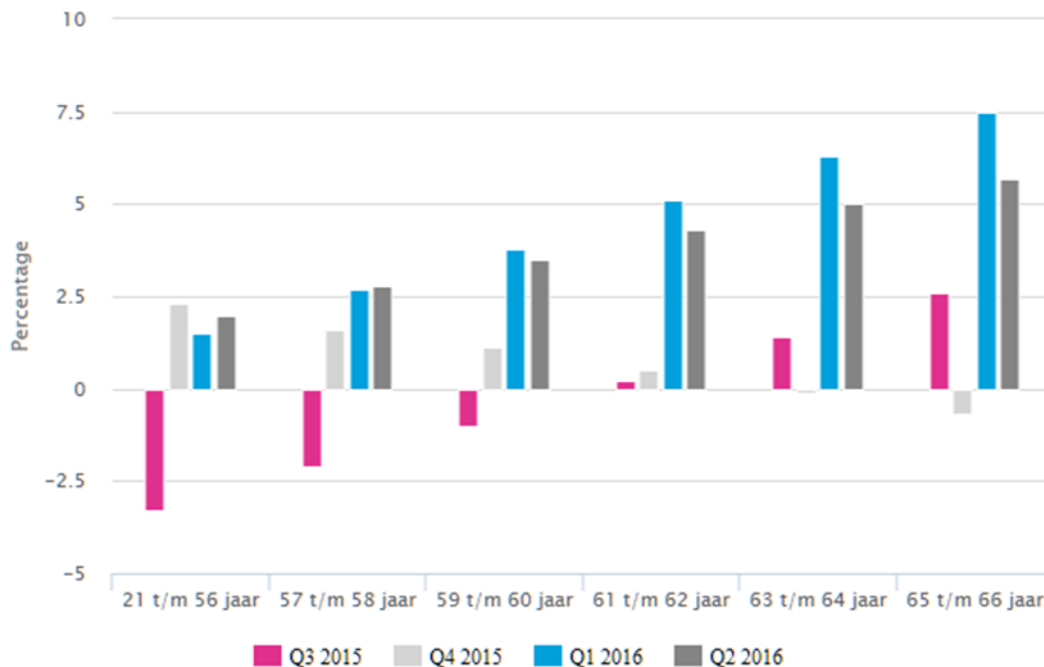
BELEGGINGEN EN UW PENSIOEN

Elke maand wordt door StiPP geld voor u op uw beleggingsrekening gestort. StiPP belegt dit geld voor u. Elke maand maken we de balans op. Is er een positief rendement? Dan wordt er geld bijgeschreven op uw pensioenbeleggingsrekening. Is er een negatief rendement? Dan wordt er geld afgeschreven van uw pensioenbeleggingsrekening. Zo bouwt u een pensioenkapitaal op. Als u met pensioen gaat kunt u met dit pensioenkapitaal een maandelijkse pensioenuitkering aankopen. In dit kwartaalbericht informeren we u over de beleggingen in het afgelopen kwartaal.

RENDEMENT IN HET AFGELOPEN KWARTAAL

Beleggingsrendement in het afgelopen kwartaal

In de onderstaande staafdiagram ziet u hoe de waarde van het belegde geld zich het afgelopen kwartaal heeft ontwikkeld. Omdat we voor elke leeftijdsgroep anders beleggen tonen we verschillende leeftijdsgroepen. U kunt zelf kiezen welke kwartaal u wel en niet toont.

Toelichting

Het voorzichtige herstel van de aandelenkoersen in maart zette door in het 2e kwartaal van 2016. Echter, de Brexit-uitslag op 24 juni zorgde voor een omslag. Toch eindigden de aandelen per saldo vrijwel onveranderd tot zelfs positief. In dezelfde periode daalde ook de rente sterk. Als de rente daalt, is dit positief voor de waarde van de obligaties. Een obligatie is een lening aan een bedrijf of staat. Met het bedrijf spreekt u af welke rente u wilt krijgen

voor de lening. Deze afspraak staat vast. Als vervolgens de rente daalt, krijgt u nog steeds de rente die u heeft afgesproken. Hierdoor worden obligaties een aantrekkelijk product: de vraag naar obligaties stijgt en - zoals het werkt met vraag en aanbod – wordt de obligatie meer waard. Obligaties zijn minder risicovol. Voor de oudere leeftijdsgroepen beleggen we daarom meer in obligaties dan voor jongeren. Want voor de oudere leeftijdsgroepen nemen we minder risico, dan voor de jongere leeftijdsgroepen.

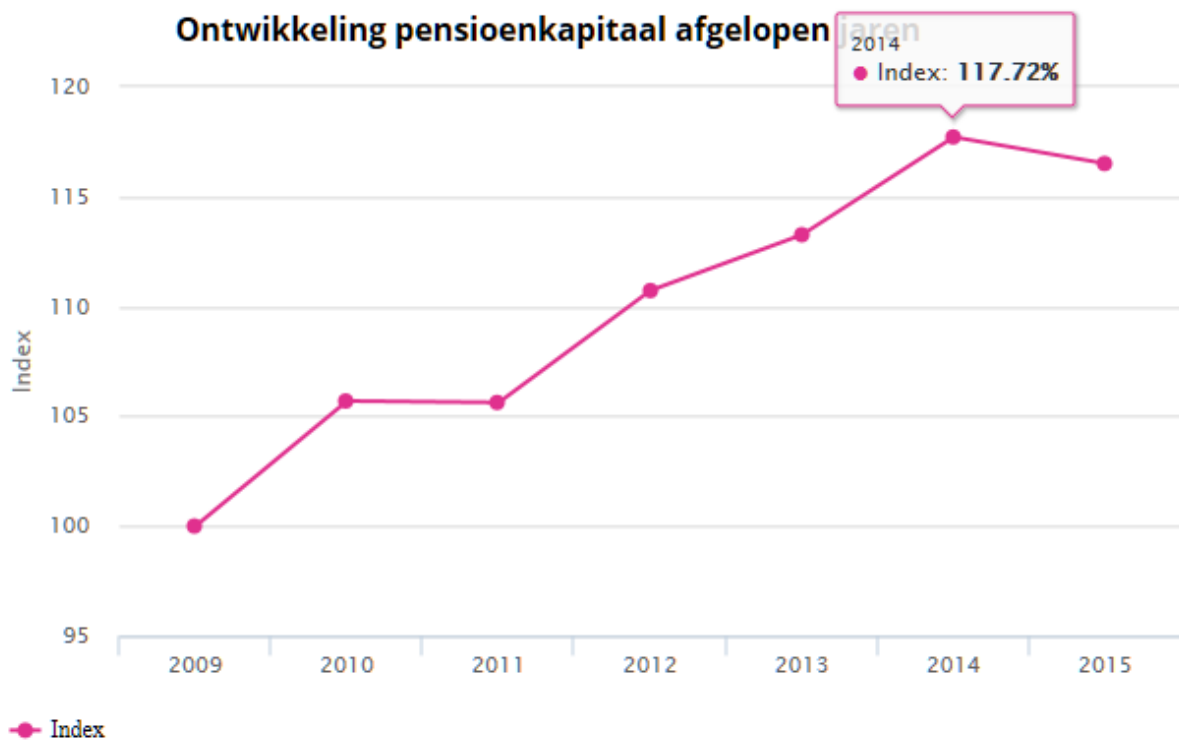
Het eerste kwartaal van 2016 begon met een sterke daling van de rente en aandelenkoersen. Gelukkig zijn de aandelenkoersen in de loop van het kwartaal hersteld. Voor de jongere leeftijdsgroepen beleggen we meer in aandelen dan voor ouderen. Vandaar dat de jongere leeftijdsgroepen een lager rendement hebben behaald, dan de oudere leeftijdsgroepen. De oudere leeftijdsgroepen profiteren dus van de daling van de rente én merken minder van de gedaalde aandelenkoersen. Voor jongeren is dit net andersom: ze merken meer van de gedaalde aandelenkoersen, maar profiteren niet van de daling van de rente. En dat zien we ook terug in het behaalde rendement. Voor de jongste leeftijdsgroep is een positief rendement van 1,5% behaald, voor de oudste leeftijdsgroep is dit 7,5%.

In het vierde kwartaal van 2015 heeft iedereen die 62 jaar of jonger is een positief rendement behaald. Het belegde pensioengeld is voor deze groepen dus meer waard geworden. Dit komt doordat we met de vastrentend lang portefeuille een negatief rendement (-1,3%) behaalden, terwijl de zakelijke waarden een positief rendement (+4,8%) behaalden. Daarom hebben dit kwartaal de jongste leeftijdsgroepen een hoger rendement dan de oudere leeftijdsgroepen. Voor de jongere leeftijdsgroepen beleggen we namelijk meer geld in zakelijke waarden. Dat doen we omdat zakelijke waarden meer risicovol zijn, en we voor de jongere leeftijdsgroepen meer risicovol beleggen.

In het derde kwartaal haalde de vastrentend lang portefeuille een positief rendement (+4,1%), terwijl de zakelijke waarden een negatief rendement behaalden (-9,3%). De oudste leeftijdsgroepen hebben daarom in dit kwartaal een hoger rendement behaald dan de jongste leeftijdsgroepen.

Beleggingsrendement afgelopen jaren

In de onderstaande grafiek ziet u de ontwikkeling van het pensioenkapitaal door de jaren heen. De afgelopen vijf jaren is er – met uitzondering in 2011 – elk jaar een positief rendement behaald. Dit ziet u ook aan de stijgende lijn.

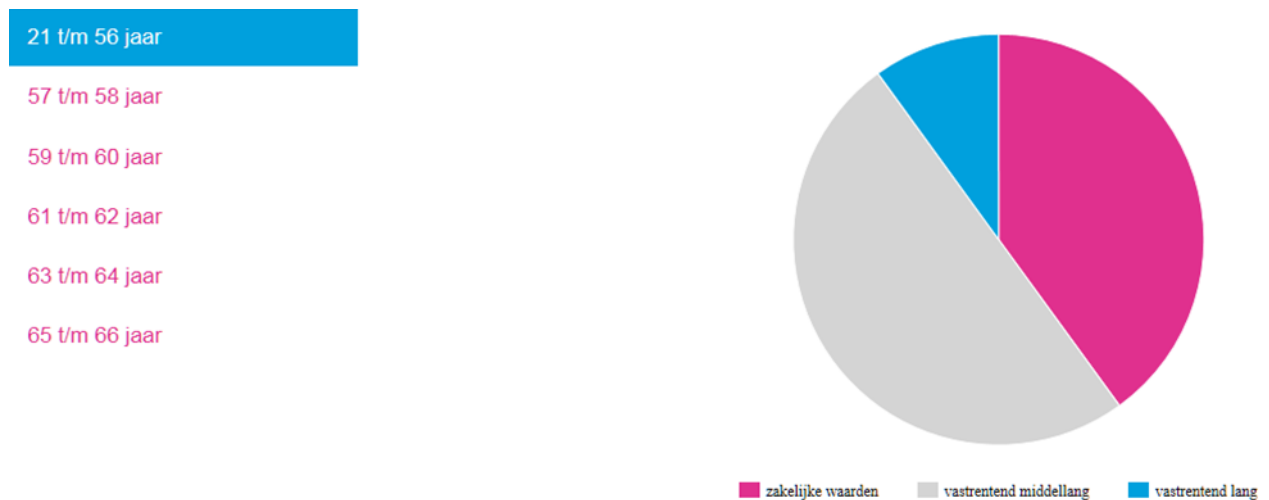
Het beleggen per leeftijdsgroep doet StiPP sinds april 2015. In de grafiek wordt daarom geen onderscheid gemaakt tussen rendement per leeftijdsgroep.

HOE WORDT HET GELD BELEGD?

De één gaat over vijf jaar met pensioen, terwijl de ander misschien nog dertig jaar blijft werken. StiPP houdt daarom bij het beleggen rekening met uw leeftijd.

Als u nog jong bent (en dus nog lang niet met pensioen gaat) wordt uw pensioengeld met meer risico belegd. U heeft dan meer kans op een hoger rendement. Maar ook de kans op een negatief rendement is groter. Als u jong bent heeft u nog voldoende tijd om eventuele tegenvallers goed te maken. Hoe ouder u bent, hoe minder risico er wordt genomen met uw pensioengeld. Zo krijgt u meer zekerheid over de hoogte van uw pensioen, maar de kans op een hoger rendement is ook lager.

We werken met zes leeftijdsgroepen. Per leeftijdsgroep bepalen we hoe we het vermogen beleggen. De ene beleggingscategorie is namelijk risicovoller dan een andere beleggingscategorie. Zakelijke waarden (zoals onroerend goed en aandelen) zijn bijvoorbeeld risicovoller dan vastrentende waarden (zoals staatobligaties en liquiditeiten). Bij vastrentende waarden is er ook een verschil in looptijd: hoe langer de looptijd hoe minder risicovol de belegging is. Bekijk hieronder de verdeling over de beleggingsmix per leeftijdsgroep.

Zakelijke waarden = 40%
Vastrentend middellang = 50%
Vastrentend lang = 10%

ANTWOORD OP: WAT ZIJN DE KOSTEN VAN BELEGGEN?

StiPP is verantwoordelijk voor het beleggen van het pensioengeld, maar besteedt het daadwerkelijke beleggen uit aan vermogensbeheerders. Hier zijn kosten aan verbonden. In 2015 waren deze kosten € 4,67 miljoen. Dit is 0,48% van het belegd vermogen. Onderdeel van deze kosten zijn onder andere de transactiekosten.

De kosten voor beleggen waren in 2015 aanzienlijk hoger dan in 2014. In 2014 waren de kosten namelijk 0,31% van het belegd vermogen. De hogere kosten in 2015 zijn het gevolg van het verschillend gaan beleggen voor de verschillende leeftijdsgroepen. Hierdoor zijn we het geld anders gaan beleggen, waardoor er relatief veel beleggingen zijn verkocht en aangekocht. Ook zijn we meer gaan beleggen in beleggingen die hogere kosten met zich mee brengen, zoals zakelijke waarden en duurdere vastrentende waarden. Het bestuur heeft de hogere kosten geëvalueerd. Omdat de 'duurdere' beleggingen een hoger verwacht rendement hebben en op de lange termijn er dus naar verwachting een hoger pensioen oplevert, vindt het bestuur de hogere kosten acceptabel. Het bestuur streeft er naar om de kosten in 2016 weer naar een lager niveau te brengen. De hogere kosten in 2015 zijn voor een deel namelijk ook eenmalige kosten. Meer informatie over de kosten van het beleggen vindt u in het jaarverslag.